

LIKVIDLILIK: QISQACHA MA'LUMOT

Jabborov Sohob Yodgar o'g'li

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti 2-kurs "5BI23" guruh talabasi

Sheraliyev Abbos Xolmuminovich

Ilmiy Rahbar

Email address: sohibjabborov7@gmail.com

Telefon raqam: (+998) 91 981 75 15

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14884606>

Annotatsiya. Ushbu maqola likvidlik tushunchasini moliya tizimida va korxonalarda boshqarishning ahamiyatini o'rganadi. Maqolada likvidlikning operatsion va moliyaviy turlari, shuningdek, likvidlikni baholashda ishlatiladigan ko'rsatkichlar — joriy likvidlik koeffitsienti, tezkor likvidlik koeffitsienti va naqd pul koeffitsienti keltirilgan. Likvidlikning moliyaviy tizimdagi roli va uning banklar, moliya institutlari va investorlar uchun qanday ahamiyatga ega ekanligi tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, likvidlikning pastligi yoki yetishmasligi moliyaviy inqirozlar, bozor o'zgarishlari va xatarlarga qanday ta'sir ko'rsatishi ko'rsatilgan. Tadqiqotda likvidlikni boshqarish strategiyalari va qarorlar qabul qilishda risklarni minimallashtirish uchun tavsiyalar berilgan. Mazkur maqola, likvidlikni samarali boshqarishning moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni haqida qimmatli bilimlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: likvidlik, moliyaviy likvidlik, operatsion likvidlik, likvidlik koeffitsienti, joriy likvidlik koeffitsienti, tezkor likvidlik koeffitsienti, naqd pul oqimi, likvidlikni boshqarish.

LIQUIDITY: A BRIEF SUMMARY

Abstract. This article examines the concept of liquidity and its significance in the financial system and corporate management. It discusses the operational and financial types of liquidity, as well as the indicators used to assess liquidity, including the current ratio, quick ratio, and cash ratio. The role of liquidity in the financial system and its importance for banks, financial institutions, and investors are analyzed. The article also highlights the impact of liquidity shortages or insufficiency on financial crises, market changes, and risks. The research provides strategies for managing liquidity and recommendations for minimizing risks in decision-making processes. This article offers valuable insights into the importance of effective liquidity management in ensuring financial stability.

Key words: liquidity, financial liquidity, operational liquidity, liquidity ratio, current ratio, quick ratio, cash flow, liquidity management.

ЛИКВИДНОСТЬ: КРАТКОЕ ОБЗОР

Аннотация. В данной статье рассматривается важность управления концепцией ликвидности в финансовой системе и на предприятиях. В статье рассмотрены операционные и финансовые виды ликвидности, а также показатели, используемые для оценки ликвидности – коэффициент текущей ликвидности, коэффициент мгновенной ликвидности и коэффициент абсолютной ликвидности. Анализируется роль ликвидности в финансовой системе и ее значение для банков, финансовых учреждений и инвесторов. В статье также показано, как низкая или недостаточная ликвидность влияет на финансовые кризисы, рыночные колебания и риски. В исследовании даны рекомендации по стратегиям управления ликвидностью и минимизации рисков при принятии решений. В статье дается ценная информация о роли эффективного управления ликвидностью в обеспечении финансовой стабильности.

Ключевые слова: ликвидность, финансовая ликвидность, операционная ликвидность, коэффициент ликвидности, коэффициент текущей ликвидности, коэффициент мгновенной ликвидности, денежный поток, управление ликвидностью.

Likvidlik moliyaviy boshqaruvda muhim o‘rin tutadi, chunki u aktivlarning naqd pulga aylanish tezligini o‘lchaydi va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu tushuncha korxonalar va moliya institutlari uchun o‘z faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Likvidlik, ayniqsa, banklar va boshqa moliyaviy institutlar uchun o‘z majburiyatlarini vaqtida bajarish qobiliyatini o‘lchaydi, shuningdek, iqtisodiy inqirozlar yoki bozor o‘zgarishlari davrida ularning barqarorligini ta‘minlaydi. Ushbu maqola likvidlikning moliyaviy tizimdagi roli, uni boshqarishning samarali usullari va likvidlikni baholashda ishlatiladigan ko‘rsatkichlarni o‘rganadi. Shuningdek, maqolada likvidlikni boshqarishda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal qilish yo‘llari tahlil qilinadi.

Мавзунинг dolzarbligi hozirgi kunda global moliya bozorlarida yuz berayotgan o‘zgarishlar, iqtisodiy inqirozlar va bank tizimlarining noaniqligi bilan izohlanadi. Bozor sharoitlarining tezda o‘zgarishi va moliyaviy risklarning oshishi korxonalar va moliya institutlarini likvidlikni boshqarishda yuqori darajada ehtiyotkorlikni talab qiladi. Bu masalaning dolzarbligi shundaki, likvidlikni samarali boshqarish nafaqat moliyaviy tizimning barqarorligini ta‘minlash, balki butun iqtisodiy tizimni rivojlantirishga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Maqolaning maqsadi likvidlik tushunchasining moliyaviy tizimdagi oʻrni va ahamiyatini chuqur tahlil qilishdir. Ushbu maqolada likvidlikni baholashda ishlatiladigan asosiy koʻrsatkichlar, jumladan, joriy likvidlik koeffitsienti, tezkor likvidlik koeffitsienti va naqd pul oqimi kabi usullar oʻrganiladi. Shuningdek, maqola likvidlikni samarali boshqarishning asosiy strategiyalari va bu jarayonlarda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish boʻyicha tavsiyalarni taqdim etadi. Maqola, shuningdek, likvidlikni boshqarishning iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashdagi oʻrni va uning moliyaviy inqirozlar va bozor oʻzgarishlarida tizimning mustahkamligini saqlashdagi roli haqida muhim maʼlumotlarni taqdim etadi.

Likvidlik naqd pulga aylanish tezligini anglatadi. Bu tushuncha moliyaviy tizimning samarali ishlashini taʼminlash uchun juda muhim. Shuningdek, likvidlik faqat naqd pul bilan cheklanmaydi, balki qisqa muddatli aktivlar, qarzlar va investitsiyalar ham oʻrganiladi.¹

Operatsion likvidlik — bu korxonaning kundalik operatsiyalarini amalga oshirish uchun zarur boʻlgan naqd pul miqdori. Operatsion likvidlikning yuqori boʻlishi korxonaning moliyaviy barqarorligini oshiradi.

Moliyaviy likvidlik — bu korxonaning uzoq muddatli investitsiyalarni amalga oshirish yoki katta qarzlarini oʻz vaqtida toʻlash qobiliyatidir. Moliyaviy likvidlik faqat qisqa muddatli qarzlar bilan cheklanmaydi, balki korxonaning umumiy moliyaviy holatini aks ettiradi.

Likvidlikning moliyaviy tizimdagi roli

Likvidlik, ayniqsa, banklar va moliya institutlari uchun muhim rol oʻynaydi. Banklar va moliya kompaniyalari, oʻz mijozlariga xizmat koʻrsatishda likvidlikni boshqarishga majburdirlar. Aks holda, ular moliyaviy inqirozga olib kelishi mumkin.

Banklar: Banklar likvidlikni oʻrnatishda eng muhim oʻringa ega, chunki ular qisqa muddatli qarzlarini va depozitlarni oʻz vaqtida toʻlashlari kerak. Shuning uchun banklar oʻz balanslarini likvidligini boshqarish uchun muntazam ravishda tekshirib turadilar.

Moliya institutsiyalari: Moliyaviy fondlar yoki pensiya jamgʻarmalari likvidlikni boshqarishda muhim oʻrin tutadi. Ularning maqsadi — investorlarning kapitalini oshirish va xatarlarni minimallashtirish.

Likvidlik va inflyatsiya: Likvidlikning ortishi inflyatsiyaga olib kelishi mumkin, chunki iqtisodiyotdagi naqd pul miqdori koʻpayganda, talab ortib, narxlar koʻtarilishi mumkin. Shuning uchun, moliya siyosati orqali likvidlikni boshqarish juda muhim.

¹ Investopedia. (2023). *Liquidity Definition*. Retrieved from <https://www.investopedia.com>

Likvidlilikni baholash usullari

Likvidlilikni baholash uchun bir nechta ko'rsatkichlardan foydalaniladi. Bu ko'rsatkichlar korxonaning moliyaviy holatini tahlil qilishda yordam beradi.²

Joriy likvidlik koeffitsienti (Current Ratio):

$$\text{Joriy likvidlik koeffitsienti} = \frac{\text{Joriy aktivlar}}{\text{Qisqa muddatli majburiyatlar}}$$

Ushbu ko'rsatkich, agar 1 dan katta bo'lsa, bu korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarini to'lashga qodir ekanligini bildiradi.

Tezkor likvidlik koeffitsienti (Quick Ratio):

$$\text{Tezkor likvidlik koeffitsienti} = \frac{\text{Naqd pul} + \text{Qisqa muddatli investitsiyalar} + \text{Qisqa muddatli qarzlar}}{\text{Qisqa muddatli majburiyatlar}}$$

Bu ko'rsatkichda naqd pul va qisqa muddatli aktivlar inobatga olinadi, ya'ni korxona haqiqatan ham to'lovlarni amalga oshirishga tayyorligini ko'rsatadi.

Cash Ratio (Naqd pul koeffitsienti):

$$\text{Cash Ratio} = \frac{\text{Naqd pul}}{\text{Qisqa muddatli majburiyatlar}}$$

Bu ko'rsatkich, faqat naqd pulning qisqa muddatli qarzlarni qoplashga yetarliligini o'lchaydi.

Operating Cash Flow Ratio (Operatsion naqd pul oqimi koeffitsienti):

$$\text{Operating Cash Flow Ratio} = \frac{\text{Operatsion naqd pul oqimi}}{\text{Qisqa muddatli majburiyatlar}}$$

Bu ko'rsatkich, korxonaning o'zining operatsion faoliyatidan olingan naqd pul oqimlari bilan qisqa muddatli qarzlarni to'lash qobiliyatini ko'rsatadi.³

Likvidlilik muammolari va ularni hal qilish yo'llari

² The Balance. (2022). *Understanding Liquidity Ratios*. Retrieved from <https://www.thebalance.com>

³ Federal Reserve Economic Data (FRED). (2023). *US Financial Liquidity Indicators*. Retrieved from <https://fred.stlouisfed.org>

Likvidlikning pasayishi yoki yetishmasligi ko'plab moliyaviy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bunday holatlar asosan iqtisodiy inqirozlar, bozor sharoitlaridagi o'zgarishlar yoki kompaniyaning o'zini boshqarishdagi xatoliklar tufayli yuzaga keladi.

Moliyaviy inqirozlar va likvidlik:

Moliyaviy inqirozlar vaqtida kompaniyalar va banklar likvidlikni boshqarishda qiyinchiliklarga duch kelishadi. 2008-yilgi global moliyaviy inqirozda banklar o'z aktivlarini tezda naqd qilishda qiynalgan, bu esa ularning faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatgan.⁴ Masalan, Lehman Brothers kompaniyasi likvidlik muammolari tufayli bankrot bo'ldi.

Likvidlikni oshirish uchun yechimlar:

Investitsiyalarni diversifikatsiya qilish: Korxonalar investitsiyalarni kengaytirish va diversifikatsiya qilish orqali likvidlikni yaxshilashlari mumkin. Bu usul, aktivlar bo'yicha riskni tarqatishga yordam beradi.

O'zgaruvchan operatsion xarajatlarni kamaytirish: Korxona likvidligini oshirish uchun qisqa muddatli majburiyatlarni optimallashtirish va ortiqcha xarajatlarni kamaytirish zarur.

Kapitalni jalb qilish: Agar kompaniya yoki bankda likvidlik yetishmasa, ular investitsiyalardan, aktsiyalardan yoki yangi qarzlar chiqarish orqali kapital jalb qilishlari mumkin.

Xatarlarni boshqarish: Korxona yoki moliya instituti o'z likvidligini saqlab qolish uchun risklarni to'g'ri boshqarish lozim. Masalan, yirik kreditlar yoki bozor risklarini kamaytirish.⁵

REFERENCES

1. Investopedia. (2023). Liquidity Definition. Retrieved from <https://www.investopedia.com>
2. The Balance. (2022). Understanding Liquidity Ratios. Retrieved from <https://www.thebalance.com>
3. Federal Reserve Economic Data (FRED). (2023). US Financial Liquidity Indicators. Retrieved from <https://fred.stlouisfed.org>
4. World Bank Data. (2022). Financial Liquidity and Global Economic Indicators. Retrieved from <https://data.worldbank.org>
5. Reserve Bank of India. (2020). Liquidity Management in Indian Banks. Reserve Bank of India Working Paper Series.

⁴ World Bank Data. (2022). *Financial Liquidity and Global Economic Indicators*. Retrieved from <https://data.worldbank.org>

⁵ Reserve Bank of India. (2020). *Liquidity Management in Indian Banks*. Reserve Bank of India Working Paper Series.